

MARGINALIJE K ZBIRKI »ODBORA ZA ZBIRANJE SLOVENSКИH NARODNIH PESMI Z NAPEVI«

Radoslav Hrovatin

Povsem umestno je bil v prejšnjem letniku Slovenskega etnografa javno podan obračun v ustreznem poročilu¹ o znameniti »veliki zbirki slovenskih narodnih pesmi z melodijami«,² ki jih je pridobil »Odbor za zbiranje slovenskih narodnih pesmi« (1905–1927),³ potem ko jo je od Etnografskega muzeja prevzel kot bogato dediščino v svoje varstvo⁴ Glasbeno narodopisni inštitut v Ljubljani in izvedel inventarizacijo ter pregledno kartotečno registracijo gradiva.

Ker vsebuje omenjeno poročilo o obravnavani zbirki tudi razne domneve in ne navaja vseh ustreznih podatkov o prizadevanju navednega Odbora in o usodi gradiva, naj sledi nekaj opomb z namenom, da izpopolnijo historiat tega važnega dokumenta za raziskavanje slovenske ljudske glasbe.

1. Poročilo navaja, da »vsebuje zbirka 12.937 številke [zapisov], kar je za 328 več, kot navaja Vurnikov seznam. Razlika je nastala..., ker... nekatere inačice niso bile... upoštevane.... nekatere številke uporabljene dvakrat oziroma je kako drugače nastala papaka v štetju«. V zvezi s tem pojasnjuje naslednji odstavek, da »se tudi neinventariziranih zapisov ni moglo nabrati dosti več, kot jih izkazuje Vurnikov seznam (1966)«. Dejstvo, da so v zbirki nekateri Zirovnikovi in Kramarjevi zapisi v dvojniku (Kramarjevi predvsem med neinventariziranimi), vzbuja misel, da je morda kateri od urejevalcev izločil večje število dvojnic in tako dal povod za sumnje o izgubah v zbirki. Dalje »beremo v odborovih poročilih... opombe glede izločanja manjvrednega gradiva...«⁵

V pojasnilo k citiranemu mestu poročila je mogoče navesti naslednje

V zimi pred fašističnim napadom na Jugoslavijo leta 1941 mi je prinesel skladatelj in dirigent Rado Simoniti več zapisov slovenskih ljudskih pesmi s prošnjo, naj gradivo pregledam, izberem ustrezne primere za izvajanje in pripravim ustrezn komentar za radijsko oddajo. Na moje vprašanje o izvoru gradiva mi je pojasnil, da je organist Franc Kramar dal na uporabo te svoje zapise radijski postaji v Ljubljani. Zbirka teh zapisov je obsegala okoli sto primerkov na posameznih listih enotne oblike v velikosti ene četrtine pole.

Ker do 6. aprila 1941 še ni prišlo do nameravane oddaje in ker sva se s tov. Simonitijem odpravljala v dobrovoljske vojne enote, sem tedaj izročil navedene Kramarjeve zapise Francetu Maroltu, vodji Referata za glasbeno narodopisje, naj jih spravi k drugemu melogramskemu gradivu na varno mesto. Marolt mi je pojasnil, da so izročeni primerki zapisani po navodilih Odbora⁶ na ustreznih obrazcih in da so bodisi dvojniki ali pa po cenzorju Ivanu Franketu izločeno gradivo.⁷

¹ Zmaga Kumer, Slovenske ljudske pesmi z napevi. Poročilo o glasbenem gradivu, nabranem 1906–1914 pod Štrekljevim vodstvom, zdaj v Glasbeno narodopisnem inštitutu v Ljubljani (SE XII/1939, 205–210).

² Dr. M. Murko, Velika zbirka slovenskih narodnih pesmi z melodijami (Et III/1929, 5–54).

³ Josip Tomižek, Prof. dr. Karel Štrekelj in nabiranje slovenskih narodnih napevov (SE V/1932, 167–178).

⁴ O. c. iz op. 1 navaja »v trajno laste (?)».

⁵ O. c. iz op. 1.

⁶ Odbor za zbiranje slovenskih narodnih pesmi (tudi odslej samo »Odbor«).

⁷ O. c. v op. 2.

S tem je deloma pojasnjeno, zakaj je nastala razlika 328 zapisov, ki jih še ni imel v evidenci Vurnik, a so zdaj v zbirki Odbora.

Ko sem se po približno štirinajstih dneh vrnil na svoje službeno mesto v arhiv Glasbene Matice v Ljubljani in sem kot knjižničar nadaljeval z urejevanjem gradiva, sem pri pregledu posameznih fasciklov v času od 1941 do 1942 vnovič našel na raznih mestih raztresene nekatere zapise ljudskih pesmi Franca Kramarja na značilnih obrazcih Odbora. Vsi ti zapisi so bili označeni s številkami, napisanimi z rdečilom (>rdečo tinto<); številke je pripisal cenzor Franke, kot navaja dr. M. Murko.⁸ Tudi vse to najdeno gradivo sem zopet, torej že drugič, izročil Maroltu in prejel ustrezno potrjeno Referata za glasbeno narodopisje.

Iz navedenega je mogoče sklepati, da po 7. aprilu 1927, ko je bil Odbor razrešen, obravnavana zbirka, ki so jo do tedaj hranili >v tesnih prostorih Glasbene Matice in pri odbornikih<,⁹ ni bila v celoti izročena Etnografskemu muzeju v Ljubljani. Tako je tedaj ostalo še nekaj zapisov iz zbirke Odbora izven Etnografskega muzeja bodisi pri Glasbeni Matici ali pa pri odbornikih. Zato je bilo mogoče, da sem nekaj teh zapisov našel v arhivu Glasbene Matice. Tudi to deloma pojasnjuje, zakaj še vedno >v oštevilčenih snopičih manjka 67 zapisov<.¹⁰

2. Ivan Kokošar, odbornik in poverjenik za Primorsko v Odboru, je svoje zapise z Goriškega pred svojo smrtjo leta 1923 zapustil Romanu Pahorju. Le-ta je na prošnjo Odbora Kokošarjeve zapise prepisal in te prepise poslal do leta 1931 deloma Mateju Hubadu, ostanek pa S. Vurniku za zbirko, medtem ko je originale dal v uporabo skladatelju Emilu Adamiču. Poročilo dodaja, da >se iz arhivskih zapisov ne dá ugotoviti<, kdaj so Kokošarjevi originalni zapisi bili vključeni v zbirko Odbora, in domneva, da jih je Etnografskemu muzeju >bržčas dal Emil Adamič v zameno za prepise, ki jih je bil leta 1937 izročil Glasbeni Matici za Folklorni inštitut.<¹¹

Vendar pa se to najbrž ni moglo zgoditi, ker je bil skladatelj Emil Adamič že od prejšnjega leta, to je od 6. decembra 1936 med pokojnimi.¹²

Znano mi je, da se je za Kokošarjeve originalne zapise zanimal tudi Marolt in si je prizadeval pridobiti jih za raziskovalno delo. Zato je zelo verjetno, da so bili navedeni Kokošarjevi originali vključeni v zbirko Odbora s posredovanjem F. Marolta, ki je obenem pridobil ustrezne prepise iz Etnografskega muzeja za Folklorni inštitut Glasbene Matice v Ljubljani.

3. Med zbiralci, ki so za zbirko Odbora poslali svoje zapise, je naveden v poročilu tudi >kanonik Fr. Kimovec< s 34 zapisi >iz blejske okolice, Cerkeļ in Vel. Doline pri Brežicah<.¹³ Vendar bi bilo treba dodati, da je dr. Franc Kimovec zaradi svojega prizadevanja pri zbiranju in strokovne razgledanosti bil že leta 1918 predlagan, leta 1921 pa vključen v Odbor.¹⁴ V želji, da bi uresničil prizadevanje Odbora po nadaljnjem zbiranju in ga >v novi državi raztegnil še na Prekmurje<,¹⁵ je kmalu po prvi svetovni vojni odšel na to območje, ki do tedaj še ni bilo zajeto v zbirko Odbora, in zapisal okoli 400 prekmurskih ljudskih pesmi.¹⁶ Ker Odbor ni imel denarnih sredstev, ni odkupil teh Kimovčevih zapisov. Vendar so člani Odbora menili, da bodo tudi ti zapisi uvrščeni v zbirko, ko bo prišlo do objave vsega gradiva. Dr. M. Murko, nekdanji predsednik Odbora, je celo objavil, da bi dr. Kimovec >mogel biti eden izmed urednikov, ako ne glavni urednik za napevec.<¹⁷

Nekatere svoje zapise iz Prekmurja je dr. Kimovec priredil za zborovsko izvajanje in jih deloma tudi objavil.¹⁸

⁸ O. c. v op. 2.

⁹ O. c. v op. 2.

¹⁰ O. c. v op. 2.

¹¹ Lucijan Marija Škerjanc, Emil Adamič. Življenje in delo slovenskega skladatelja. Ljubljana 1937, 59.

¹² O. c. iz op. 1.

¹³ O. c. v op. 2.

¹⁴ O. c. v op. 2.

¹⁵ O. c. v op. 3.

¹⁶ Pevec I/1921, št. 4, 5, 18, 19, 28, 29, 32 in 35; II/1922, št. 9, 15, 16 in 18; III/1923, št. 4.

¹⁸ O. c. iz op. 1.

¹⁹ O. c. iz op. 1.

²⁰ O. c. v op. 2.

²¹ O. c. v op. 2.

Pred drugo svetovno vojno je dr. Kimovec izročil svoje zapise iz Prekmurja Maroltu, da jih spravi na varno mesto v Referatu za glasbeno narodopisje. Tako pred Maroltovo smrtjo leta 1951 kakor tudi po njej je želel pregledati Kimovčeve zapise iz Prekmurja melograf Josip Dravec. Toda teh zapisov nikakor ni mogel dobiti na vpogled, kot da so izgubljeni.²⁰ V Glasbeno narodopisnem inštitutu je obstajala domneva, da so bili Kimovčevi zapisi iz Prekmurja že med drugo svetovno vojno preneseni v Etnografski muzej, v katerem pa ni bilo mogoče dobiti nikake stvarne podlage za tako domnevo. Naslednja uradna preiskava je ugotovila: a) v Etnografskem muzeju v Ljubljani ni Kimovčevih zapisov iz Prekmurja, niti ni dokazil, da bi kdaj prej bili tam; b) niti v Glasbeno narodopisnem inštitutu niti v Etnografskem muzeju ni uradnih dokumentov o prenosu ali izročitvi Kimovčevih zapisov iz Prekmurja.

Ne glede na vse to bo treba upoštevati pri nameravani izdaji zbirke Odbora vsaj tiste Kimovčeve zapise iz Prekmurja, ki so bili bodisi objavljeni ali so v arhivih pevskih zborov ali kje drugod.

4. Poročilo dalje našteva izdaje slovenskih ljudskih pesmi, ki so jih objavili zbiralci gradiva za Odbor. V vsem poročilu pa ni nikjer naveden Zdravko Svikaršič, ki ga je Odbor pridobil že leta 1911 za svoje delo.²⁰ Svikaršič je pozneje objavil svoje zapise s Koroškega v priredbah za moško peteroglasje in četveroglasje pri Glasbeni matici v Ljubljani.²¹ V teh izdajah ima na več mestih opombo: »Izvirno besedilo izide v ministrski izdaji Koroških narodnih pesmi« in podobno.²² Iz števila takih opomb je mogoče sklepati, da kar pri 12 pesmih ni bilo objavljeno popolno in izvirno besedilo. Glede na Svikaršičeve opombe je popolno besedilo bilo dejansko zapisano in še čaka objave. Tudi vse to bo treba upoštevati pri nameravani izdaji zbirke Odbora za zbiranje slovenskih narodnih pesmi.

Résumé

NOTES MARGINALES CONCERNANT LE RECUEIL DU COMITE POUR LA COLLECTE DE CHANSONS POPULAIRES SLOVENES

Au »Slovenski etnograf« 12 (1959) pp. 205—210, un compte-rendu a été publié sur le Recueil de chansons populaires slovènes avec leurs mélodies (SNPM), collectionné en 1906—1914 par un Comité spécial pour la collecte de chansons populaires en Slovénie (OSNP), fondé en 1905, sur initiative du Ministère de l'enseignement public de l'ex-Monarchie d'Autriche-Hongrie. L'auteur y joint, en annexe, des données ultérieures: 1° il a découvert, en 1941—1942, encore quelques mélogrammes, dûs à Franc Kramar, et provenant de la même action, et les a remis à France Marolt, alors Directeur de l'Institut d'Ethnomusicologie, pour le recueil mentionné; 2° France Marolt s'était fait intermédiaire lors de l'acquisition de mélogrammes originaux de la succession d'Ivan Kokošar, membre du Comité; 3° furent publiés ou bien sont gardés dans les archives des différentes chorales quelques exemplaires du recueil probablement perdu de mélogrammes du Prekmurje, dû au docteur Franc Kimovec, plus tard membre du Comité; et 4° Zdravko Svikaršič avait promis, lors de la publication de ses »Koroške slovenske narodne pesmi« (Chansons populaires slovènes de Carinthie) de fournir, pour la publication complète du Recueil en question, des textes plus parfaits des chansons, où il faudra se rendre compte aussi des remarques exposées ci-dessus.

²⁰ Primerjaj Josip Dravec, Glasbena folklorja Prekmurja, Ljubljana 1957, XIV.

²¹ O. c. v op. 2.

²² Zdravko Svikaršič, Koroške slovenske narodne pesmi. I. in II. zv. 1914; III. zv. 1921.

²³ I. zv., str. 15, 14, 27 in 28; II. zv., str. 17, 20, 25, 24, 29 in 30; III. zv., str. 19 in 27.